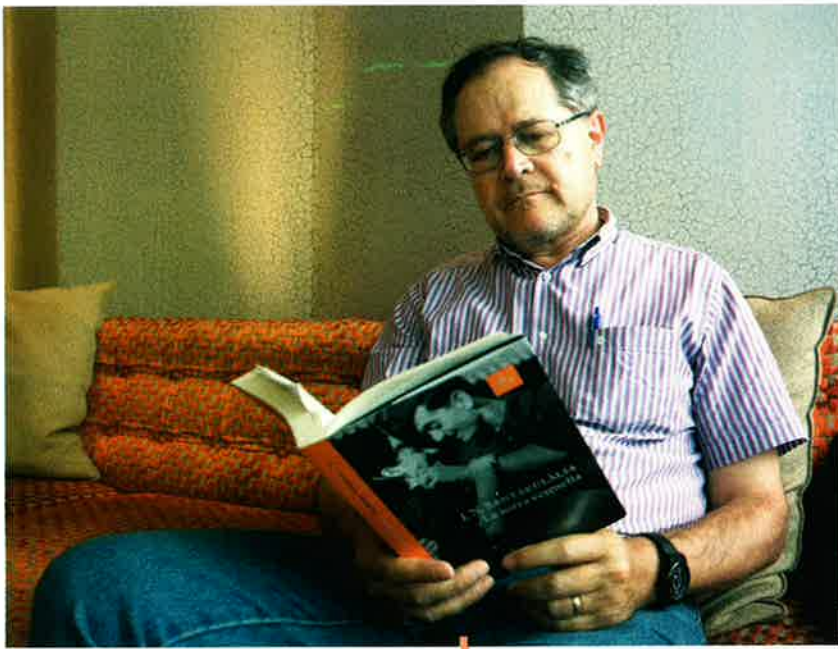




L'ombra de la crítica



PERE FRANCESCH (ACN)

A *La sorra vermella*, la nova publicació de J.N. Santaaulàlia, el novel·lista ha emprès el camí més difícil: fer reviure al lector amb esperit de narrador allò que els volums d'història solen contar amb esperit d'historiador. Això, no obstant, els personatges són sòlids, les accions bèl·liques són creïbles, la recreació de la Barcelona de postguerra, ben retratada. El que més sobta és que molts dels personatges xerren en castellà –alguns, menys, en francès, i altres en anglès– en un intent de fer més reeixida la versemblança de la novel·la.

És una novel·la de llarg alè, absorbent, amb un esforç de documentació ben paït, titànic, basat en obres de gent que visqué l'experiència bèl·lica amb els seus ulls i

J.N. SANTAULÀLIA, AUTOR DE 'LA SORRA VERMELLA', UNA NOVEL·LA D'ESPERIT HISTORIADOR

els seus sentits i que acabà fent-ne algun escrit o llibre. El temps narratiu comença l'estiu del 1936 i acaba els primers anys de la postguerra tramant un argument inventat –un pare que cerca la seua filla– en uns escenaris i fets històrics que el lector percep com a veritaders i estimulants. La narració no és exactament lineal: cada capítol sol alternar un episodi bèl·lic amb un altre de postguerra; el punt de vista tampoc és únic –amb contínues anades i vingudes en el temps i amb personatges distintes–; l'es-

perit de l'heroi principal, dit Pedro Amargo, anarquista, crític amb els comunistes, és crític amb generals i polítics del costat republicà. Les aigües brutes hi són narrades amb cert detall, tant per ignorància dels generals com per la brutalitat dels estalinistes. És sabut que les guerres civils com l'espanyola són font de discussió permanent. El novel·lista s'afegeix a la discussió amb vivacitat. Ignoro què en diran els historiadors del ram. Els literats tenim, a vegades, la impressió del *déjà vu*, a vegades l'admiració per com ha sabut copsar ambients: des de l'hotel Colón fins a una batalla en plena desbandada d'Aragó, o un vol rasant d'un caça. Seguint un fil argumental coherent, un dels herois principals, com he escrit, és un oficial republicà anarquista, a qui han llevat els galons, amb aires de galant de Hollywood, tenaç, que manté una posició moral de pedra picada. Vull dir que és íntegre en un món en què l'estalinisme ja ha pres la directa de la tirania i el feixisme ha pres la directa de l'acció directa destructora, amb tota la maquinària bèl·lica que italians i alemanys han fabricat amb passió mortífera. El conjunt és una novel·la que es fa llegir amb interès i passió. No és pas una metanovel·la com era *El monarca de las sombras*, que vam ressenyar allà dies, sinó una novel·la d'acció, amb fort alè cinematogràfic que projecta sobre el passat les llums i les ombres de les accions dels humans en el moment crucial d'inici de la II Guerra Mundial.